

Een natuuronderzoek

bij de recreatieterreinen

De Witte Berken en de Wakel

in de zomer van 2003

Gemeente Lochem

november 2003

Zoon bureau voor ecologie

Colofon

Titel: Natuuronderzoek bij de recreatieterreinen De Witte Berken en de Wakel,
in de zomer van 2003.

Auteur: C.P.M.Zoon

Uitgave: November 2003
Zoon, buro voor ecologie
Witharenweg 10
7738 PG Witharen
0523 - 676470

Opdrachtgever: maatschap voor Ruimtelijke Ordening te Amersfoort
namens de gemeente Lochem

gebruik van gegevens uit dit rapport is toegestaan mits met bronvermelding.

Inhoud

Inleiding

De Wakel

- Huidig gebruik
- Huidige toestand van de natuur
- Mogelijkheden en beperkingen voor uitbreiding recreatiefunctie
- Conclusie

De Witte Berken

- Huidig gebruik
- Huidige toestand van de natuur
- Mogelijkheden en beperkingen voor uitbreiding recreatiefunctie
- Conclusie

Bronnen

Inleiding

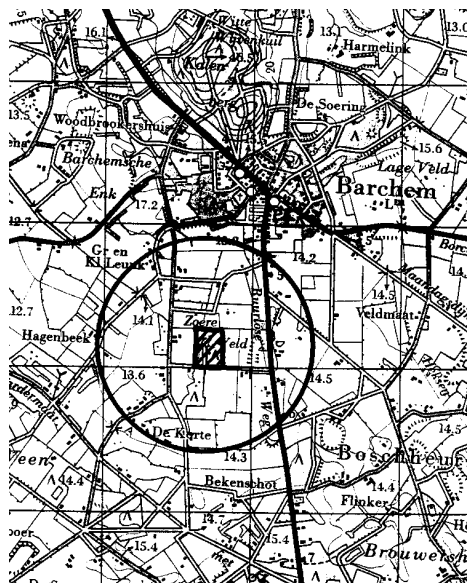
Op verzoek van mRO is eind juli een veldonderzoek gehouden op en rond de recreatieterreinen de Witte Berken bij Lochem en de Wakel bij Barchem.

Een en ander als gevolg van het verzoek om op beide terreinen het aantal recreatiewoningen uit te mogen breiden. Op de Wakel wil men het aantal bungalows uitbreiden van 11 naar 24; op de Witte Berken is men van plan naast de 36 bestaande woningen, 37 nieuwe bungalows te bouwen (zie de plankaarten).

Hiervoor is een planherziening van het bestemmingsplan buitengebied noodzakelijk.

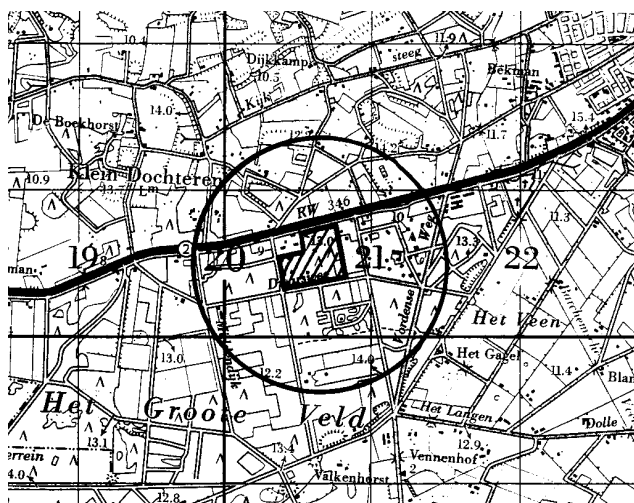
De Raad van State heeft aangegeven dat rekening gehouden dient te worden met de huidige omstandigheden en het geldend beleid. Om de huidige omstandigheden vast te stellen heeft onderhavig terreinbezoek plaatsgevonden.

Daarbij is gelet op de huidige toestand van de natuur, het huidige gebruik, de mogelijkheden en beperkingen voor de gewenste uitbreiding van het aantal recreatiewoningen op en rond de terreinen.

Terrein de Wakel ligt 1 kilometer ten zuiden van Barchem, in het gebied Zoere Veld, aan de Doktersdijk. Het ligt precies tussen de natuurontwikkelingsgebieden Hagenbeek en Lenderiet in het vochtige natuurrijke zuidwestelijke deel van de gemeente Lochem tussen Stelkampsveld en de landgoederengordel langs de Baakse Beek.

Terrein de Witte Berken ligt vlak ten zuiden van de Zutphensweg, tussen de Ossenbeltsdijk en de Ploegdijk. Het ligt in de rand van het boslandschap van het Groote Veld, dat aan de overzijde van de Zutphensweg overgaat in het kleinschalig landschap van Klein Dochteren.

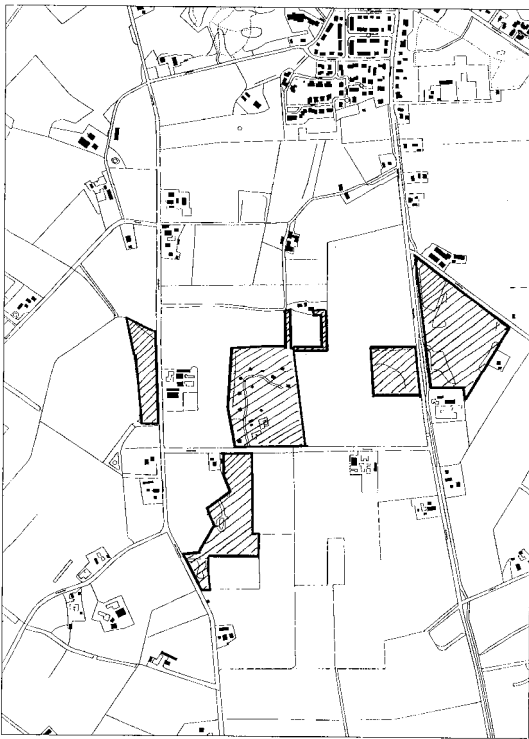
De Wakel

Huidig gebruik

De Wakel is in gebruik als bos met in een gedeelte recreatiewoningen. De huisjes staan geheel in het bos. Bomen staan tot op 1 meter uit de huisjes en er is bij de meeste huisjes een geleidelijke overgang van de intensief gebruikte ruimte rond het huisje naar het omringende bos. Het grootste deel van het terrein is op te vatten als bos. Het noordelijk en het zuidoostelijk deel is bos zonder huisjes. Tussen het westelijk en oostelijk deel ligt een strook rabattenbos (greppels en ruggen) tot aan de Doktersdijk. Dit is een van oorsprong vochtig gedeelte. Daaraan grenzend is bij de beheerderswoning een grote poel gegraven. Deze poel vormt het enige open water in het bos. Aan de noord- en westzijde ligt een diepe sloot, die niet altijd water voert.

Aan de overzijde van de westelijke sloot is een loofhoutsingel aangelegd op het belendende grasland.

Het gebruik is zeer extensief en er is een beleid om de rust te garanderen en het bos in stand te houden. De meeste huisjes waren tijdens een doorde weekse dag in juli niet in gebruik.

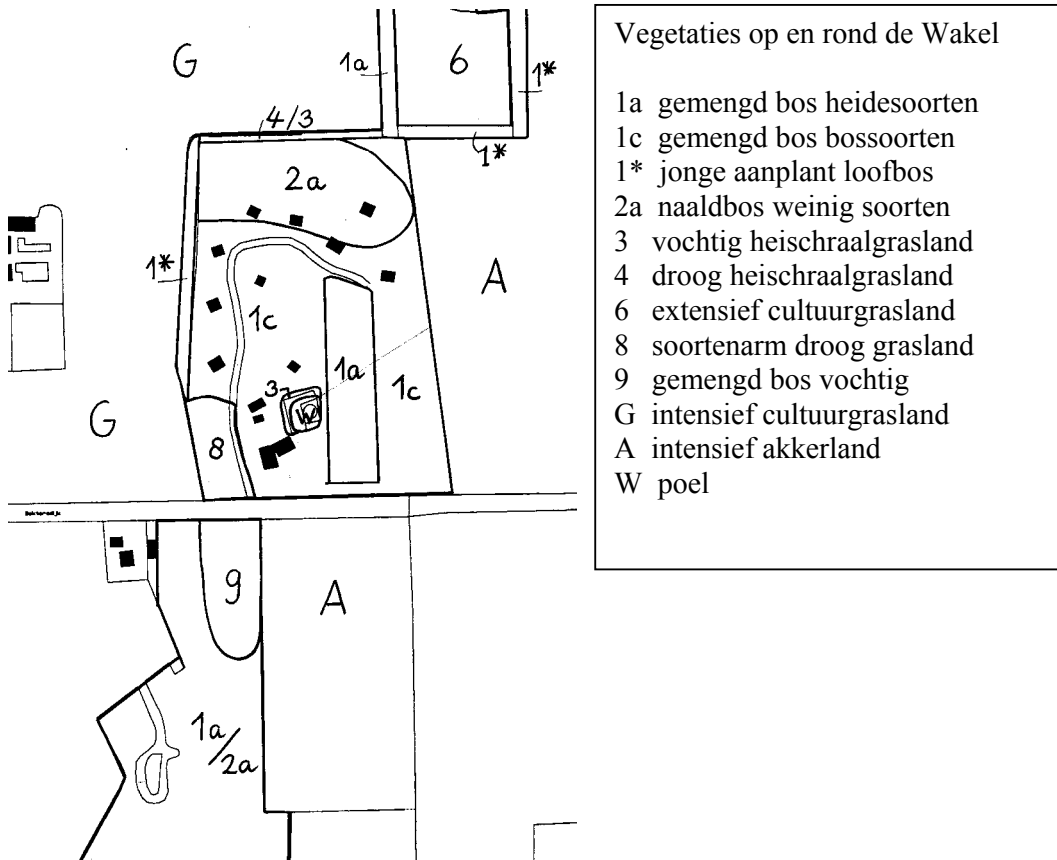

Ten westen en noorden van de Wakel ligt agrarisch grasland, ten oosten maisland. In het noordoosten grenst er een extensief beheerd grasland, omringd door een loofhoutsingel, aan het terrein. De zuidgrens wordt gevormd door een weinig gebruikte zandweg. Ten zuiden daarvan ligt een vergelijkbaar bosterrein (zonder recreatief gebruik). Ook daar zijn vochtige en droge plekken.

Binnen 300 m ten westen en oosten van het terrein liggen kleine particuliere bosjes van ongeveer 2 ha, de westelijke aan de Vrochterdijk is vochtig, de oostelijke aan de Borculo'se weg is droog.

Huidige toestand van de natuur

Het grootste deel van de Wakel bestaat uit een middeloud, matig droog gemengd bos (type 1). De struik- en kruidlaag is goed ontwikkeld, al staan er verspreid cultivars, die zich in de bosvegetatie kunnen handhaven. De verschillende vegetaties worden in de figuur weergegeven.

De boomlaag bestaat uit grove den, zomereik, gladde berk, beuk en Amerikaanse eik. De struiklaag bevat vuilboom, lijsterbes en Amerikaanse vogelkers, die aangeven dat het voedselarm bos is. De aanwezige hulst duidt op een redelijk lange boshistorie. Plaatselijk (op greppelranden) komen grauwe wilg en boswilg voor, die aangeven dat het soms nat kan zijn.

De kruidlaag is met name in het zuidwesten zeer rijk. Het aspect wordt bepaald door brede stekelvaren, braam, indicatoren van eutrofiëring van buitenaf. Struikheide, blauwe bosbes, bochtige smeile, pijpestrootje en haarmos zijn restanten van het voedselarme heideverleden. Alle struiksoorten en zomereik verjongen zich spontaan (type 1a). De aanwezigheid van lelietje der dalen, adelaarsvaren, robertskruid, look zonder look, brede eikvaren, kamperfoelie, klimop, salomonszegel, dalkruid, kussentjesmos, hop en brede wespenorchis geven goed de ouderdom van de bosgroeiplaats aan (type 1c). De kaart van 1890 geeft aan dat de

[illegible]

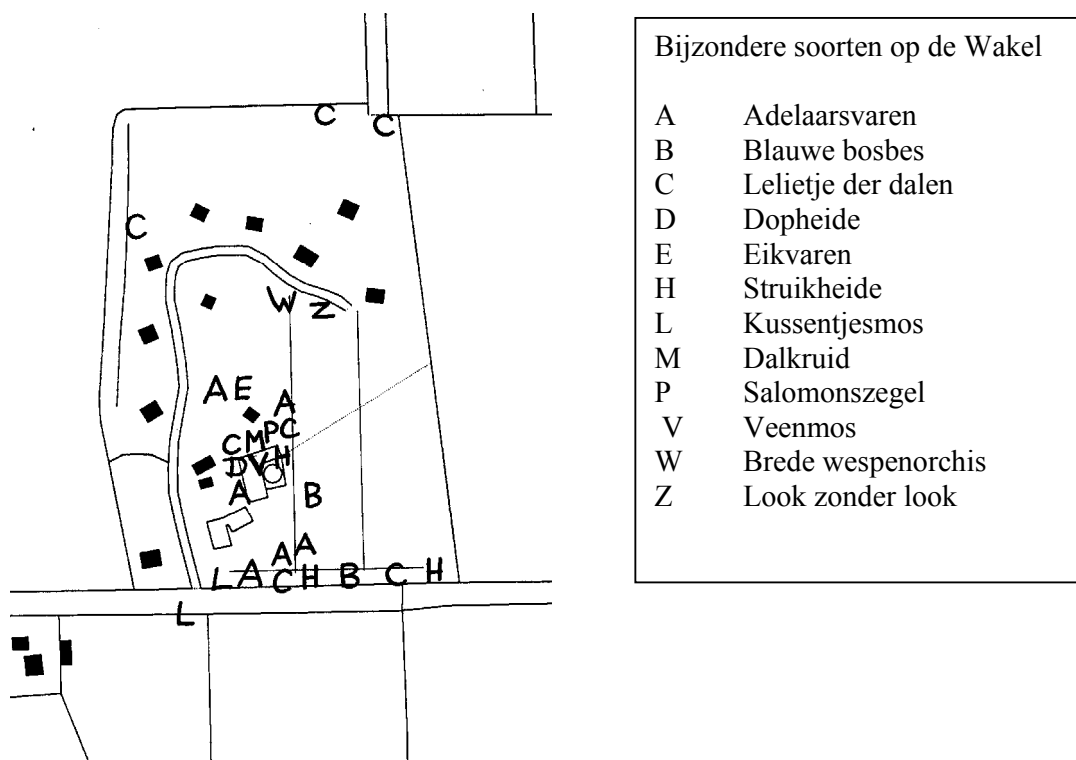
Het noordelijke gedeelte bestaat uit een veel minder ontwikkeld bos, met voornamelijk naalddhout in de boomlaag en een ijle kruidlaag van bochtige smeie, pijpestrootje, stekelvaren en braam. Bijzondere soorten ontbreken hier bijna geheel, afgezien van lokaal lelietje der dalen aan de rand (type 2a).

In het vergelijkbare bos ten zuiden van de Doktersdijk zijn in een vochtig deel geen greppels aangelegd. Hier komen naast vochtminnende struiken (boswilg, grauwe wilg) ook plantensoorten voor die duiden op mineraalrijker grondwater (riet, cyperzegge) (type 9).

Ook op het talud van de nieuw gegraven sloot op de noordgrens geeft dit verschil aan: schraal bovenaan (brem, tengere rus en bochtige smeie in type 4)) en grondwaterachtig onderaan (biezeknoppen en wilgen in type 3)

Buitenlangs de oorspronkelijke westgrens is een loofhoutsingel aangelegd, van een standaard struikmengsel (type 1*).

Een dergelijke singel is ook aangelegd rond een extensief grasland perceel ten noordoosten van het bos.

Een andere aanwijzing dat het bos goed ontwikkeld is, is de aanwezigheid van de groene specht als vaste broedvogel (Vogelwerkgroep NW-Achterhoek in 1999 en 2000/ eigen waarneming 2003). Deze specht staat op de rode lijst.

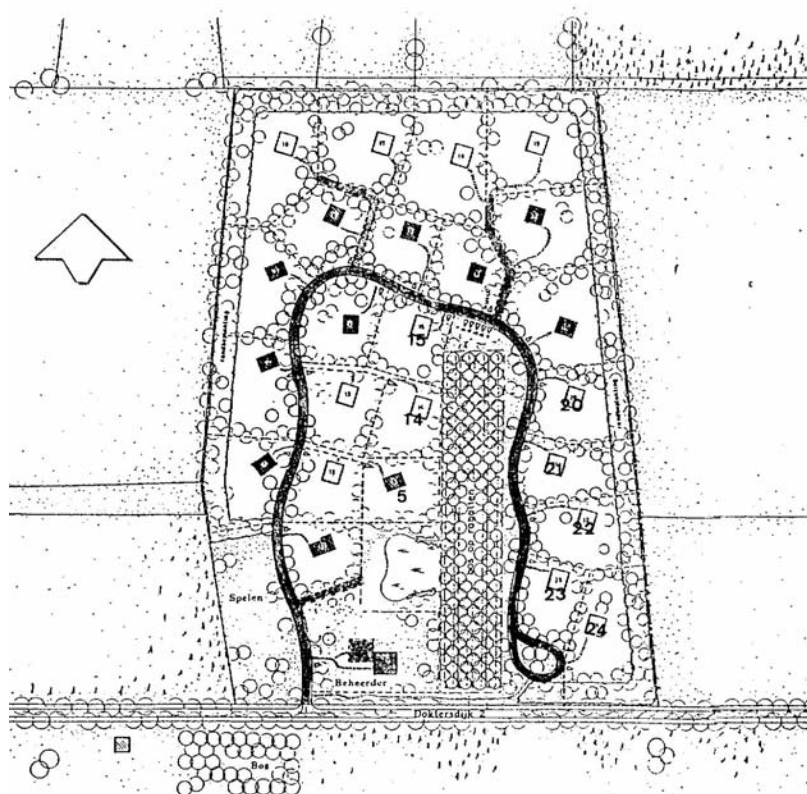
De vele bonte zandoogjes en een landkaartje in 2003 wijzen op goed ontwikkelde ruige randen en zomen.

Een indicatie van de aanwezige rust in het gebied is het feit dat er net als in 2000 (Vogelwerkgroep Noord-West Achterhoek, 2001) als in 2003 (eigen waarneming) een broedgeval van een buizerd in het boscomplex rond de Doktersdijk was.

In en rond de poel waren veel groene kikkers aanwezig.

Bovenbeschreven kenmerken maken dat het terrein een belangrijke drager is van de natuur in dit deel van Lochem. Door het tot nu toe gevoerde beheer is er volop ruimte en rust voor planten en dieren van kleinschalig bosrijk landschap. Als zodanig is het een onmisbare schakel in de verbinding tussen Stelkampveld en de landgoederen aan de Baakse beek. Verder is het een relatief gaaf restant van de bebossing uit de 19^e eeuw met daarin overblijfselen van de vroegere tijd als heidegebied.

Mogelijkheden en beperkingen voor uitbreiding recreatiefunctie

Momenteel komen de belangrijke florawaarden voor in het centrale deel van de Wakel: het rabattenbos, een strook van 50 m langs de westkant daarvan en een strook van 10 m langs de oostkant daarvan. Verder is een strook van ongeveer 10 m op de zuidrand langs de Doktersdijk zeer rijk oud loofbos (een van de oude boswallen uit 1900).

De ruimte voor bijzonder bosflora is aanwezig door het zeer extensieve gebruik. Er wordt weinig getuinierd.

Het toevoegen van huisjes aan de westzijde van het rabattenbos leidt tot intensivering van de (kleinere) kavels en verlies van ruimte voor wilde bosplanten. Met name de twee nieuwe huisjes (no.14 en 15) en de intensivering van het gebruik rond het bestaande huisje (no.5) langs de rand van het rabattenbos zullen een sterk negatieve invloed hebben.

Beter is het om huisje 5 op te heffen en slechts 2 nieuwe huisjes (11 en 12) langs het pad te zetten.

Voor de uitbreiding in het zuidoosten wordt de toegangsweg doorgetrokken langs het rabattenbos. De weg is echter geprojecteerd in de laagte van dit bos. Daar liggen vrij hoge potenties voor natuur, zeker wanneer in de omgeving de grondwaterstanden omhoog gebracht worden. Verschuiving van de weg van het rabattenbos af (met 10 m) zal ten koste gaan van tenminste één kavel.

Doordat de weg doorgetrokken is tot aan de zuidgrens, zal de invloed van betreding op de zuidelijke wal sterk toenemen. Hier ligt nu al een voetspoor. Door twee kavels weg te laten (no. 23 en 24) en de weg te laten eindigen zonder lus bij no. 22 zal er een veel rustiger zuidoosthoekje ontstaan.

De weg is ten noorden van het rabattenbosje noordelijker geprojecteerd dan waar hij nu ligt. De weg loopt nu door de laagte van het rabattendeel en zou opgehoogd moeten worden om wateroverlast te voorkomen. Verlegging naar het noorden is daarom goed. De 4 huisjes langs de noordrand van het gebied komen in het minst waardevolle gedeelte.

De grootste negatieve invloed die van het plan voor de Wakel te verwachten is, bestaat uit de verandering van inrichting en beheer van de kavels. Zijn de meeste kavels nu als bos te bestempelen en mocht men volgens de eigen regels zonder toestemming geen bomen kappen, in het plan worden de kavels weergegeven als open tuinen gescheiden door een heester/bomensingel.

Hierdoor dreigt het bosbiotoop voor bijna het gehele terrein (ongeveer 4 ha bos en 0,5 ha anders) verloren te gaan. Dit is funest voor de oude bosflora en de echte bosvogels. Daarvoor in de plaats komen tuinvogels en wilde tuinplanten.

Slechts het rabattenbos van 30 m breed en de randbeplanting van 10 m breed kan, mits beheerd als bos, nog als bos aangemerkt worden (totaal 1,4 ha). Dit zou inhouden dat er 2,6 ha bosnatuur verloren gaat. Tenminste de helft daarvan bestaat uit waardevol oud bos, dat een ontwikkelingstijd van ongeveer 100 jaar heeft. Met de landelijk erkende toeslag van 60 %, voor compensatie van moeilijk te vervangen natuur, zou dan 3,4 ha bosnatuur gecompenseerd moeten worden. Deze natuurcompensatie kan aanzienlijk beperkt worden als het aantal huisjes in het waardevolle bos beperkt zou worden en de bestemming en inrichting van de kavels bos zou blijven.

Door ruim verdubbeling van het aantal huisjes zal het gebruik van de zandweg Doktersdijk sterk toenemen. Dit is niet gunstig voor de natuur.

Conclusie

De functie die de Wakel als bosje nu voor de natuur van de regio vervult, zoals beschreven bij de huidige toestand, zal door uitvoering van het plan grotendeels komen te vervallen, omdat er nauwelijks nog mogelijkheden blijven voor planten en dieren van bos en heide. In het omringende cultuurland zijn deze mogelijkheden afwezig. Dit betekent een verzwakking van de gewenste ecologische verbinding ten zuiden van Barchem.

Aanleg van recreatiewoningen kan ook een winst voor natuur en landschap betekenen. De kwaliteit van het bestaande bos en de omgeving is gebaat bij vermindering van het aantal huisjes en voortzetting van het gevoerde beheer. Door nieuwe huisjes aan te leggen op landbouwgrond en daar voldoende beplanting aan te leggen, zal de kleinschaligheid van het gebied toenemen en zullen de mogelijkheden voor dieren en planten van bos vergroot worden. Het bestaande bos kan dan als bron dienen voor planten en dieren van oud bos en heide.

Dit leidt tot de vaststelling

- dat de bestemming en gebruik van de Wakel "bos" zou moeten blijven;
- dat maximaal 9 huisjes toegevoegd zouden kunnen worden in de minst waardevolle delen
- dat er 1 bestaande opgeheven zou moeten worden (no 5).
- dat verwijderd bos ruimschoots gecompenseerd zou moeten worden;
- maar dat pas na 100 jaar de huidige waarden gecompenseerd zijn;
- dat men beter een uitbreiding op landbouwgrond kan aanleggen gecombineerd met een vermindering van het aantal huisjes in het bestaande bos.

De Witte Berken

Huidig gebruik

Bungalowpark de Witte Berken ligt in een boslandschap in het oostelijk deel van het Groot Veld. Het huidige huisjesterrein omvat ongeveer 7,5 ha bos met 36 huisjes.

Aan de noordzijde ligt op het terrein een ongebruikte en verwilderde recreatieweide en aan de Zutphense weg enkele zeer extensieve particuliere graslanden.

De noordoost- en oostzijde bestaat uit bos van diverse aard met een zeer extensief recreatief gebruik.

Langs de verharde Ploegdijk aan de oostzijde ligt een sportveld van een plaatselijke sportclub, en een restaurant aan de Zutphense weg. Ten oosten daarvan ligt het bungalowpark (oud) Ruighenrode, dat een bosrijk park vormt.

De onverharde Dwarsweg vormt de grens met het zuidelijk gelegen "landgoed Ruighenrode", een uitgebreid en intensief gebruikt recreatiepark van tenminste 25 ha, dat de laatste jaren sterk uitgebreid is langs de Dwarsdijk en de Ploegdijk. Nabij de Ossenbeltsdijk is de groei van Ruighenrode tot staan gekomen bij een grote particuliere boskavel met villa, die niet toegankelijk is.

Aan de westzijde (Ossenbeltsdijk) grenst de Witte Berken aan een naaldbos van Natuurmonumenten.

Op de kruising van Ploegdijk en Dwarsweg is een concentratie ontstaan van recreatieve functies. Er zijn twee "wijkjes" met nieuwe recreatiewoningen gebouwd op kleine intensief gebruikte kavels. Oud Ruighenrode heeft een belangrijke achteruitgang gemaakt en landgoed Ruighenrode heeft een nieuwe entree gekregen met winkel, restaurant en diverse sportvoorzieningen. Deze terreinen zijn allemaal op het kruispunt gericht. Er is hier veel drukte. Ook de Witte Berken heeft aan de Dwarsdijk enkele onofficiële achteruitgangen gekregen, die gebruikt worden door fietsers en voetgangers om de nieuwe voorzieningen op Ruighenrode te bereiken.

Het bestaande huisjesterrein van de Witte Berken kent ruime kavels met een natuurlijke inrichting en veel oudere bomen en struiken (weinig cultivars). Tussen de erven zijn stroken oorspronkelijk bos intact gelaten. Het gebied is op te vatten als bos. Op een doordeweekse dag in juli was het er erg rustig. In de oostelijk gelegen bossen, waar de uitbreiding voorzien is, liggen weinig wandelpaden.

Huidige toestand van de natuur

Natuur op de Witte Berken

Het grootste deel van het gebied bestaat uit droog bos, aangeplant als grove dennenbos met een struik- en kruidlaag van voedselarme droge gronden, kenmerkend voor 1^e generatie bossen aangelegd op heide, met een spontane bijmenging van zomereik en ruwe berk (type 1). In de figuur zijn de vegetaties op het terrein weergegeven.

Een groot deel ten westen, ten zuiden van de huisjes en een perceel aan de Ploegdijk is relatief oud bos, waarin grove dennen van de eerste generatie (ouder dan 100 jaar) nog grotendeels de boomlaag vormen. Een lage boomlaag van ruwe berk en zomereik is meestal aanwezig. De struiklaag is op de meeste plaatsen matig ontwikkeld met vuilboom, hulst, kamperfoelie, lijsterbes, maar ook vaak Amerikaanse vogelkers. De kruidlaag is in de lichte en reliëfrijke delen goed ontwikkeld, met struikheide, pijpestrootje, haarmos, brede wespenorchis, klimop, braam, stekelvaren en bochtige smele (type 1a).

Centraal in het terrein zijn in dit bostype erfjes met huisjes ontwikkeld. De resterende bosdelen zijn hier nog vrij gaaf, met veel oude bomen en de erven zijn merendeels zeer natuurlijk en groen (type 1b).

De noordoostzijde van het gebied is droger en heeft meer reliëf. Er komt hier verspreid lelietje van dalen voor en enige zeer oude beuken. Dit duidt erop dat hier al langer bos is (type 1c). Dit wordt bevestigd door het beeld op de kaart van 1890, waar in dit deel al ouder naaldbos aangegeven is.

In het oostelijk deel van de geplande uitbreiding zijn enkele vakken met afwijkende bostypen. Zo is er een tweede generatie bos van groveden (type 1d). De dennen zijn niet oud, weinig vitaal en er is nog geen natuurlijke bijmenging van loofhout. Daardoor komt er veel licht op de bodem en is de kruidlaag van type 1- bos wel goed ontwikkeld. Er is een klein perceel jong fijnsparrenbos zonder ondergroei (type 2a).

Het westelijke deel van de geplande uitbreiding bestaat uit waardevolle terreintypen. In het zuiden een goed ontwikkeld bos van type 1a. Centraal ligt een jong natuurlijk bos, dat recent spontaan ontstaan is uit heide, met heidesoorten in de kruidlaag (type 1e). Ten noorden daarvan ligt een deel van type-1 bos, dat op rabatten groeit (1f). Dit duidt op een lokaal hogere grondwaterstand, hoewel grondwaterminnende planten ontbreken.

Ten noorden daarvan ligt een kleine afgraving met ondiepe greppels, die vol water staan.. Het grondwaterpeil staat hier, in juli van de droge zomer 2003, slechts 10 cm onder het maaiveld. Aan alle zijden wordt dit terrein door een steilrand begrensd. Het terrein is begroeid met nat schraalgrasland (type 3) dat overgaat in vochtig heischraalgrasland (type 4). Zeer bijzondere planten gedijen in het zuidelijke deel (type 3) goed: pijpestrootje, haarmos en struikheide wijzen op zeer voedselarme omstandigheden. Dopheide, grauwe wilg en veenmos duiden op voedselarme en natte situaties. Pitrus duidt op verstoring van de natte bodem (plaggen, afgraven?). Bosbies en biezenknoppen wijzen op toetreden van matig rijk grondwater van enige afstand.

Vegetatie op en rond de Witte Berken

1a	oud gemengd droog bos	1f	oud gemengd bos op rabatten
1b	als 1a met huisjes	1*	jonge loofhoutaanplant
1c	reliefrijk droog bos bossoorten	2a	jong sparrenbos
1d	jong gemengd droog bos	2b	oud sparrenbos
1e	spontaan jong gemengd bos	3	soortenrijk nat heischraalland
A	akker	4	soortenrijk droog heischraalland
G	cultuurgrasland	5	soortenarm droog schraalland
R	recreatieterrein	6	extensief droog cultuurgrasland

Langs de randen rukken zeer jonge grove dennen (jonger dan 10 jaar) op.

Naar het noorden wordt de afgraving iets droger en loopt op naar het hogere terrein ten noorden daarvan. Ook hier zit de grondwaterstand nog erg ondiep en stroomt in het voorjaar af naar het zuiden. Hier staat een gordel veldrus, die aangeeft dat hier voedselarm grondwater naar boven komt, dat een lokale herkomst heeft.

Het hoogste gedeelte in het noorden is vochtig. Hier is een pioniervegetatie van mossen met veel kaal zand en jonge planten van heischraalgrasland (type 4) zoals klein streepzaad, vertakte leeuwentand, gewoon struisgras, tengere rus, struikheide, dopheide, zeer jonge schietwilg en boswilg.

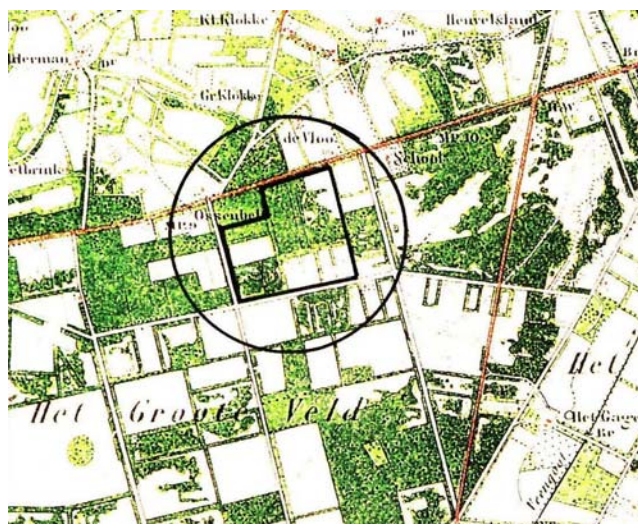
Langs de gehele westzijde van dit lage terrein loopt een halfverhard- en zandpad in de afgraving.

Op de kaart van 1890 is niet goed te zien of dit terrein toen al aanwezig was. Mogelijk is het na die tijd door lokale zandwinning ontstaan. Ook op jongere kaarten, zoals de overzichtskaart uit 1974, is echter geen open ruimte, rabatten of steilrand te zien.

In het noordwesten van het terrein ligt een verlaten grasland, mogelijk in gebruik geweest als dierenweide of recreatieweide. Het is momenteel een droog schraalland van gewoon struisgras en roodzwenkgras met lokaal kropbaar (type 5). Het is zeer kruidenrijk met grasmuur, scherpe boterbloem, vlasleeuwebekje, duizendblad en schapenzuring. Er zijn zeer veel bulten van weidemieren, veel sprinkhanen en vlinders(koevinkje, landkaartje en geel- en zwartsprietdikkopjes.

In de noordrand met bos, open plekken en graslanden broeden de geelgors en de grote lijster. In het bos aan de oostzijde van het huisjesterrein komt de ransuil voor als vaste broedvogel. Deze uil komt voor in bossen met oude grove dennen, met veel randen of open plekken. De bonte vliegenvanger en de zwarte specht broeden hier als gevolg van de vele holten in de oudere bomen (Vogelwerkgroep Noordwest-Achterhoek, 2001).

In het terrein mogelijk de levendbarende hagedis voor. Dit is niet tijdens het veldbezoek aangetoond, maar de afwisseling van natuurlijke graslanden en bos met veel reliëf vormt een geschikt biotoop.

De Witte Berken anno 1890

Natuur in de omgeving van de Witte Berken

Natuurterreintjes zoals hierboven beschreven komen in de directe omgeving niet voor (figuur vegetatietypen).

Ten noordwesten aan de Zutphense weg liggen enkele extensieve graslanden van een paardenhouder (type 6) en een graanakker.

Ten westen ligt een bos dat grotendeels uit donker naalldhout (type 2a) bestaat (Natuurmonumenten). Ten zuidwesten liggen twee opstanden van type 1 bos met daarachter maisland.

Op de hoek van Ossenbeltsdijk en Dwarsweg ligt een particulier gebied met bos van oude sparren en een goed ontwikkelde struiklaag. Dit bos is een oudere variant van type 2 (type 2b). Verder een extensief beheerd ruderaal grasland (type 7). Dit gebied is vanwege de rust van belang als vogelbroedgebied.

Langs de Dwarsdijk ligt het 250 ha grote terrein van het nieuwe Landgoed Ruighenrode, waar verspreid oude bomen van het oorspronkelijke type 1 bos gehandhaafd zijn en veel jonge aanplant gerealiseerd is. Van bos is echter geen sprake meer, met uitzondering van een perceel aan de Dwarsdijk, waar bos van type 1d (relatief jong grove dennenbos) aanwezig is en een smalle strook langs de Ploegdijk, waar de natuurlijke ondergroei geheel verwijderd is en storingsvegetatie opslaat. Er is sprake van een gedegenereerd type 1 bos (type 1*).

In delen van het recreatiegebied is ook de oude boomlaag geheel verwijderd en overheersen tuinheesters.

Ten zuiden van het recreatieterrein en ten oosten van de Ploegdijk is het oorspronkelijke gemengde bos (type 1a) nog in tact. Hier is nauwelijks ontsluiting aanwezig, waardoor het begrijpelijk is dat bijna alle denkbare bijzondere bosvogels zoals havik, buizerd, sperwer, buizerd, houtsnip, bosuil, ransuil, zwarte specht, groene specht, kleine bonte specht, gekraagde roodstaart, bonte vliegenvanger, appelvink en glanskop er broeden (Vogelwerkgroep NW-Achterhoek, 2001). In deze bossen komt vrijwel zeker de levendbarende hagedis voor. Deze beschermde soort is in deze omgeving gevonden in de jaren 1989, 1992, 1993 en 2001 (jaarverslagen RAVON).

Opvallend is het nieuwe wijkje ten zuidoosten van de kruising tussen Ploegdijk en Dwarsweg. Hier zijn tussen de huisjes enkele oude eiken en grovedennen gehandhaafd, terwijl de meeste bosbegroeiing verwijderd is. In de groene ruimtes met aangeplante tuinstruiken vallen de resterende boskruiden op van een goed ontwikkeld type 1 bos, dat hier gestaan heeft: brede wespenorchis, haarmos, pijpestrootje.

Ook op Oud Ruighenrode is bos van type 1 nog deels intact. Oude eiken en dennen staan verspreid en er is een goed ontwikkelde struiklaag op een groot deel van de ruime erven.

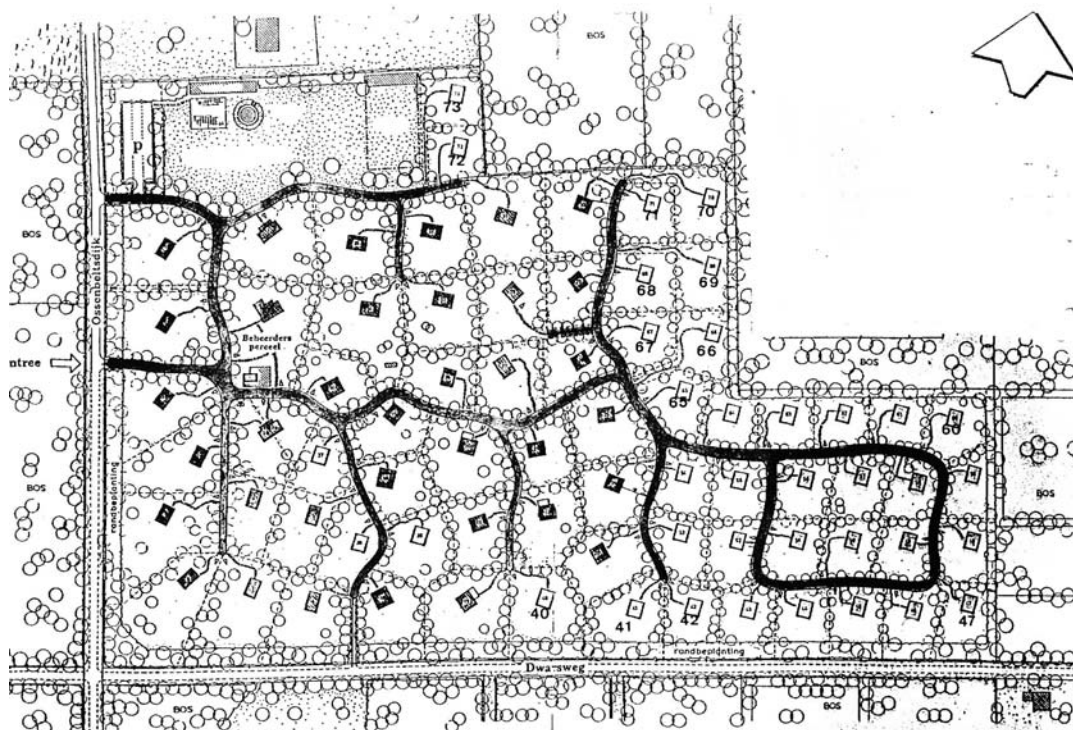
Recht tegenover de Witte Berken, aan de noordkant van de Zutphense straat ligt een uitloper van het bosgebied van het Groote Veld.. Dit is bos van type 1, met dezelfde voorgeschiedenis als dat van de Witte Berken (zie kaart 1890), dat geleidelijk overgaat in een oud kleinschalig kampenlandschap, doorsneden met oude eikenwallen. Hier broeden torenvalk, patrijs, zomertortel, bosuil, steenuil, groene specht, gekraagde roodstaart en geelgors.

Mogelijkheden en beperkingen voor uitbreiding recreatiefunctie

Verhogen van de huisjesdichtheid op het bestaande terrein zal leiden tot verlies van het rustige boskarakter en de hoge mate van natuurlijkheid van bosrestanten en bostuinen. Nu is er nog een bosfeer aanwezig, zowel voor de bewoners als ook voor recreanten op de zandwegen Dwarsweg en Middeldijk.

Vanaf de Zutphense weg zal door toevoegen van huisjes op de verlaten weide (72 en 73), het park erg in zicht komen te liggen, omdat er slechts smalle beplantingssingels zijn gepland en de bestaande struikrand slechts smal is.

De ecologische functie van de noordrand van het terrein (verbinding naar het gebied ten noorden van de Zutphenseweg), zal door toevoegen van huisjes verzwakken. Door het huidige grasveld te behouden blijft een kleinschalig landschap met hoge natuurwaarden van bos en grasland aan de Zutphenseweg bestaan. Hier zouden geen huisjes gebouwd moeten worden.

Het drietal nieuwe huisjes (37, 38 en 39) dat tussen de bestaande geplaatst wordt, zal niet erg veel veranderen aan het karakter van het terrein. Wel zal het rustige boskarakter verdwijnen, als de erven rond de huisjes geheel tot intensieve tuin omgevormd worden, zoals het plan aangeeft.

De beste garantie voor behoud van boskarakter is bestemming tot bos in de zin van de boswet. Doordat het terrein groter is dan 5 ha en buiten de bebouwde kom ligt, valt het onder deze wet. Als de boombedekking onder een bepaald percentage komt (uitzoeken) wordt dit gezien als verdwenen bos en dient herplant of compensatie elders plaats te vinden.

De twee huisjes 40 en 41 in de zuidrand zijn een voortzetting van het huidige patroon, met redelijk grote erven. Hierdoor kan daar het boskarakter behouden blijven.

De nieuwe huisjes aan de oostzijde (42 – 65) hebben erven die slechts de helft zo groot zijn van de huidige erven.

Daardoor valt aan de zuidrand het boskarakter weg, wat een verlies betekent voor de recreatieve waarde van de Dwarsweg. Ook intern valt in het gehele oostelijke deel het boskarakter weg, waardoor de natuurwaarden van bos, die daar nu voorkomen (broedvogels en mogelijk levendbarende hagedis) geen leefgebied meer hebben.

Hier geldt, dat de erven minstens twee keer zo groot zouden moeten zijn en dat de huidige bosbestemming gehandhaafd zou moeten blijven. Er zouden dan maximaal 12 van de 24 huisjes aangelegd kunnen worden.

De huisjes 66- 69 zijn gepland in het rabattenbos, dat een sterke relatie heeft met het veentje ten noorden daarvan.

De rabatten wijzen hier op dezelfde vochtige omstandigheden als die van het veentje, zodat bouw van huisjes en aanleg van erven, waarschijnlijk enorme hydrologische invloed op het veentje zal hebben. Een dergelijk bostype is een geliefd winterbiotoop voor de levendbarende hagedis, die in de zomer afhankelijk is van de bezonning en insecten van het veentje.

Huisjes, mensen en huisdieren maken dit bosgebiedje geheel ongeschikt voor de hagedissen en schuwe bosvogels.

Het is beter deze huisjes niet te bouwen.

De huisjes 70 en 71 zijn gepland in het natste deel van het veentje, waar de meeste natuurwaarden liggen. De bouw ervan zou deze waarde geheel vernietigen. Bouw van deze huisjes moet dringend worden afgeraden.

Het bestaande pad dat nu langs de oostrand naar de noordoostpunt van het huisjesterrein leidt, loopt door de laagte van het veentje. De plankaart doet vermoeden dat huisje 30 via dit pad ontsloten wordt. In de praktijk is dit niet mogelijk, vanwege de hoge ligging van het huisje en de natuurtuin in de laagte ten zuiden van het huisje. De bestaande ontsluiting is dan ook aan de noordzijde via een hoog pad.

Dit maakt het mogelijk het halfverharde pad in het veentje te verwijderen.

(zie ook plankaart).

Conclusies

Om het huidige goed ontwikkelde bos, ook in het gedeelte met huisjes, te behouden, is het noodzakelijk om de dichtheid aan huisjes op het huidige niveau te houden, zowel in het oude als in het nieuwe deel.

De noordkant van het terrein, aan de Zutphense weg, vormt een belangrijke stapsteen tussen het Groote Veld en het gebied ten noorden daarvan. Toevoegen van huisjes zal deze betekenis aantasten.

Uitbreiding met huisjes naar het zuidoosten is een logisch antwoord op de ontwikkelingen rond het kruispunt Dwarsdijk- Ploegdijk. Daar liggen ook de minst waardevolle bosdelen, met de grootste verstoring. De noordelijke en noordoostelijke delen zijn relatief rustig en waardevol, qua flora en fauna. Uitbreiding in die richting is ongewenst.

Pal tegen het huidige huisjesgebied ligt aan de oostkant een zeer waardevol nat natuurterreintje, met veel bijzondere soorten. Zelfs in de droge zomer van 2003 was het zeer nat. Daaraan gekoppeld ligt een klein rabattenbos.

Uitbreiding in deze terreinen, zoals voorgesteld in het plan, is nauwelijks denkbaar.

Compensatie van deze natuur is haast onmogelijk, vanwege de bijzondere hydrologische omstandigheden.

Met bovengenoemde argumenten is het mogelijk om, in plaats van 37 nieuwe huisjes, er ongeveer 17 te plaatsen. Daarbij kan het karakter, de natuurwaarde en de ecologische betekenis in het Groote Veld behouden blijven, op voorwaarde dat de nieuwe bungalows op dezelfde manier als de huidige in een bosomgeving geplaatst worden.

Indien dat niet gebeurt, is bos- en natuurcompensatie noodzakelijk.

Deze compensatie zal dan bestaan uit droge gemengde bossen met open plekken met heischraal grasland.

Bronnen

Vogelwerkgroep Noordwest- Achterhoek, 2001. Drie vervlogen jaren 1998, 1999 en 2000.

RAVON (voorheen Stichting Herpetologische Studiegroepen), jaarverslagen 1986 – 2001.

Gemeente Lochem, 2002. Integraal Ontwikkelingsplan Buitengebied.